

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1517

Vragen van het lid **Leijten** (SP) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie en Veiligheid over *het bericht «EU-geld vloeide naar familie Orban»* (ingezonden 19 februari 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 22 maart 2018).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «EU-geld vloeide naar familie Orban»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Erkent u dat berichten over fraude met EU-gelden het draagvlak ondermijnt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u hieraan doen?

Antwoord 2

Het kabinet onderkent dat fraude met EU-middelen het draagvlak en vertrouwen van burgers in de EU ondermijnt. Gerichte en strikte regelgeving is nodig, waarbij een krachtig signaal wordt afgegeven dat fraude niet wordt getolereerd. Nederland doet al jaren concrete voorstellen in relevante EU-trajecten om de rechtmatigheid van besteding van EU-fondsen te verbeteren en zal dit blijven doen, ook in het licht van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader. Enkele van deze voorstellen hebben betrekking op het vergroten van transparantie binnen de keten van verantwoording en controle op EU-fondsen in lidstaten. Zo heeft Nederland bij de recente dechargeprocedure (in de Raad Economische en Financiële Zaken van februari), via een Joint Statement met Zweden, voorgesteld om over te gaan tot het jaarlijks openbaar maken van nationale auditrapportages («*annual control reports*») die moeten worden opgesteld door nationale instanties die EU-geld controleren. Momenteel zijn deze *annual control reports* alleen beschikbaar voor de lidstaat in kwestie en de Europese Commissie. Nederland pleit ervoor dat deze documenten integraal gepubliceerd worden. De omvang van eventuele vermoedens van fraude wordt in deze rapportages meegenomen.

¹ Trouw (13 februari 2018): «EU-geld vloeide naar familie Orban»

Vraag 3, 4, 5

Kunt u bevestigen dat het bedrijf Elios, gerelateerd aan de schoonzoon van premier Orban, betrokken was bij een mogelijke criminele samenzwering die de Europese Unie 40 miljoen euro heeft gekost? Wat is de precieze relatie tussen de schoonzoon van Orban en Elios, nu en in het verleden? Vindt u het ook opvallend dat bij alle onderzochte opdrachten waarbij Elios gegund werd met EU-steun de straatverlichting in Hongaarse gemeenten te vernieuwen, onregelmatigheden zijn geconstateerd, en in 17 gevallen zelfs georganiseerde fraude, aldus de Europese antifraude-waakhond Olaf? Klopt het dat Elios geen concurrenten hoefde te duchten bij openbare aanbestedingen, omdat het bedrijf als enige «ervaring» had kunnen opdoen met het aanleggen straatverlichting, een randvoorwaarde voor het winnen van een aanbesteding, terwijl het bedrijf wel steeds als duurste uit de bus kwam? Erkent u dat hier derhalve geen sprake is geweest van een eerlijke «openbare aanbesteding», en dat dus ook niet is voldaan aan alle voorwaarden die verbonden zijn aan de besteding van EU-geld?

Antwoord 3, 4, 5

De inhoud van het betreffende rapport van het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF) en de daarin opgenomen aanbevelingen zijn niet openbaar en niet voor anderen dan de relevante Hongaarse autoriteiten inzichtelijk. De Hongaarse procureur-generaal (PG) heeft het OLAF-rapport en de aanbevelingen doorgestuurd aan de openbaar aanklager van de provincie Pest, die vervolgens de Nationale Recherche van Hongarije de opdracht heeft gegeven een onderzoek in te stellen. Nu er in de onderhavige zaak een strafrechtelijk onderzoek in Hongarije loopt, is het niet aan het kabinet om uitlatingen te doen over de juistheid of onjuistheid van de door u geciteerde onderdelen uit de rapportages van OLAF. Het is evenmin aan het kabinet uitspraken te doen over bedrijven of personen die in dat kader verdacht worden van fraude of criminele activiteiten.

Vraag 6

Klopt het dat de Hongaarse justitie pas nader onderzoek aankondigde nadat de oppositiewebsite 24.hu het rapport in handen wist te krijgen, terwijl het genoemde rapport als sinds eind vorig jaar bij de Hongaarse regering ligt? Zo ja, bent u bereid uw evenknie van het Hongaarse Ministerie van Justitie hierop aan te spreken, bijvoorbeeld tijdens de volgende JBZ-Raad?²

Antwoord 6

De Hongaarse PG heeft het OLAF-rapport naar eigen zeggen op 22 december 2017 ontvangen. De Hongaarse PG heeft op 1 maart jl. schriftelijk bevestigd dat het OLAF-rapport op 22 januari 2018 met de aanbevelingen werd doorgezonden naar de aanklager van de provincie Pest, die een onderzoek heeft opgedragen aan de Nationale Recherche. Het is aan OLAF en de Europese Commissie toe te zien op de wijze waarop de relevante autoriteiten van individuele lidstaten gevolg geven aan de rapportages en aanbevelingen van OLAF en hen daarop aan te spreken indien zij in gebreke blijven.

Vraag 7, 8

Deelt u de opvatting dat dit incident helaas past in een breder patroon in Hongarije, onder andere gestaafd door het feit dat bij 36% van de grote projecten die met EU-subsidies worden betaald, er telkens sprake was van slechts één gegadigde, zoals bleek uit onderzoek van de parlementaire begrotingscommissie van het Europees parlement? Kunt u uw antwoord toelichten?

Is er sprake van zelfverrijking bij deze praktijken? Zo ja, betreft dat politici of hun verwanten?

Antwoord 7, 8

OLAF heeft volgens de Hongaarse media onderzoek gedaan naar onregelmatigheden in openbare aanbestedingen waarbij de onderneming Elios betrokken zou zijn. De inhoud van het rapport van OLAF is niet openbaar. Het

² Trouw (13 februari 2018): «Toenemende zorgen om oligarchen die ongehinderd in de EU-kas grijpen»

kabinet doet geen uitspraken over bedrijven of personen die verdacht worden van fraude of andere criminele activiteiten en tegen wie een strafrechtelijk onderzoek loopt in een andere lidstaat.

Het bredere patroon is dat OLAF sinds 2012 36 aanbevelingen voor justitiële follow-up heeft gestuurd aan de Hongaarse PG. Het Hongaarse Openbaar Ministerie heeft in acht gevallen de verdachte(n) in staat van beschuldiging gesteld. In acht andere gevallen heeft de recherche het onderzoek gestaakt, terwijl in de overige gevallen het onderzoek nog loopt. Het is aan OLAF en de Europese Commissie toe te zien op de wijze waarop de relevante autoriteiten van individuele lidstaten gevolg geven aan de rapportages en aanbevelingen van OLAF en hen daarop aan te spreken indien zij in gebreke blijven.

Vraag 9, 10

Erkent u dat de «felle houding tegenover de EU lastig te rijmen valt met de gretigheid waarmee de Europese gelden in Boedapest worden geïncasseerd», als het gaat om de houding van Orban? Zo ja, tot welke stappen bent u bereid om een einde te maken aan deze onwenselijke situatie?

Deelt u de mening van de Europese Rekenkamer dat controleprocedure en besluitvorming tot mogelijke sancties tergend lang duren?³

Antwoord 9, 10

Iedere aantijging van fraude moet zorgvuldig en via de daarvoor aangewezen procedures worden behandeld. Zonder deze procedures zou in het geval van een verdenking van fraude geen strafrechtelijke vervolging en berechting mogelijk zijn, hetgeen onwenselijk is naar het oordeel van het kabinet. Dit neemt niet weg dat ook via een administratieve route maatregelen getroffen kunnen worden en ook worden getroffen. De Europese Commissie hanteert op grond van EU-regelgeving een strikt handhavingsbeleid. Zij maakt gebruik van een instrumentarium met mogelijkheden tot opschorting van betalingen en van het terugvorderen van onrechtmatige betalingen, bijvoorbeeld via forfaitaire bedragen en correcties. Dit wordt in de praktijk toegepast, ook richting Hongarije. De Europese Commissie rapporteert hier jaarlijks over, meest recentelijk over het jaar 2016 in een rapport getiteld «Protection of the European Union's financial interests – Fight against fraud». Daarnaast kan het aanstaande Meerjarig Financieel Kader (MFK) strengere voorwaarden stellen om fraude met EU-middelen te voorkomen. Het kabinet beschouwt Europese solidariteit als een begrip dat twee kanten op werkt. Dit dient gereflecteerd te worden in het nieuwe MFK. Te denken valt daarbij onder meer aan een sterkere koppeling tussen de ontvangsten van middelen uit de structuur- en cohesiefondsen en de implementatie van structurele hervormingen. Maar ook een koppeling tussen de ontvangst van EU-middelen en de naleving van Europese rechtsstatelijkheidsbeginselen of de opname en integratie van asielgerechtigde migranten zou wat het kabinet betreft moeten worden onderzocht.

Vraag 11

Wat vindt u van het voorstel van de Europese Rekenkamer om hangende het onderzoek subsidieverstrekking op te schorten?

Antwoord 11

De Europese Rekenkamer als instantie heeft geen formeel standpunt ingenomen ten aanzien van onderhavig onderzoek in Hongarije. Opschorting van subsidies is inderdaad mogelijk (zie ook beantwoording vraag⁴ en gebeurt ook in de praktijk. De Europese Commissie is de aangewezen instantie die de daarvoor benodigde informatie heeft of kan opvragen en die een rechtsgeldig besluit hierover kan nemen. Het kabinet steunt strikte handhaving door de Europese Commissie en staat open voor verdere aanscherping van de bestaande regels in het kader van de komende MFK-besprekingen.

³ NRC (13 februari 2018): «Corruptie in de EU ondermijnt saamhorigheid»

⁴ NRC (13 februari 2018): «Corruptie in de EU ondermijnt saamhorigheid»

Vraag 12

Erkent u dat er geen enkele sprake kan zijn van een hogere afdracht van Nederland aan de Europese meerjarenbegroting zolang dit soort verhalen regelmatig de ronde doen en de Europese Rekenkamer jaar in jaar uit aan de bel trekt? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 12

Het standpunt van het kabinet ten aanzien van de meerjarenbegroting is vervat in de Kamerbrief van 22 december 2017 over de «Inzet van het kabinet ten aanzien van het toekomstige Meerjarig Financieel Kader en de informele discussie hierover op de Europese Raad op 23 februari 2018» (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1282). Deze inzet is nader aan de orde geweest tijdens het plenaire debat ter voorbereiding van de informele Europese top d.d. 23 februari jl.